

פרק ז

"ברכת שלמה"

עם הגאון רבי שלמה טנא זצ"ל

בכל מקום שם ביתו

מסכת מופלאה ורבת עניין יש לראות בפרק חיינו שבו דבק בגאון רבי שלמה טנא זצ"ל.

הרב טנא מאדירי התורה שבדור היה, בגאונותו כי רבה שלט בכל מכמני הש"ס והפוסקים, אחרונים כראשונים. גדול בתורה היה, וגדול שבעתים ביראת שמים ואצילות המידות. את שנות אברכותו הצעירות עשה בירושלים, ממנה נלקח לאחר תש"ח לכהן פאר כרבה של הקהילה המתחדשת בבאר שבע. לבסוף, ויתר על הרבנות בעיר-האבות ועבר לבני-ברק. כאן פגש בו רבי חיים. אה"ח 1234567

על היווצרות הקשר ביניהם סח הרב קורנברג עצמו: "אחד ממכרי סיפר לי שישנו יהודי שעמו אפשר לשוחח בלימוד בכל מקום בש"ס". ליותר מכך לא נזקק. כדרכו, דרך "המבקש" הגדול תר מיד אחר שמו וכתבתו של אותו חכם, ויצר עמו קשר של תורה.

בקיאות, חריפות וחידוש

הימים היו ימי לימודיו בכולל האברכים. עסוק היה אותה שעה בסדר קודשים. הסוגיות הנלמדות שמשו בסיס למשא ומתן תורני בין השנים. לימים סיפר המנוח על חווית הלימוד עם הרב טנא: "הוא שלט בסדר קודשים! אוי, כמה חידושים בקודשים היה מחדש תוך כדי המשא ומתן עמו!"

"שלם בתורתו" בעקבות "מחייב"

קשר אמיץ נוצר בין השניים, ולא קשר לימוד בלבד. נוסף כאן ה"שימושה" הגדול מלימודה, כשהשתדל גם ללמוד מאורחותיו בקודש.

ספרו של הרב טנא "ברכת שלמה", נדיר הוא כיום. נדיר עוד יותר ספרו הראשון – חיבורו על הרמב"ם. על נסיבות יצירתו של החיבור על הרמב"ם

סיפר פעם הגאון עצמו לרב קורנברג: היה זה כאשר נתמנה לרב בבאר שבע. הוא, שכל הווייתו אמרה תורה חושש היה שטרדות הרבנות יביאו לידי כך שיוציא חלילה את תלמודו. אי לכך קיבל עליו לחבר ספר. קבלה זו עמדה לו, ויצא מבאר שבע כאשר נכנס אליה "שלם בתורתו".

עובדה זו לימדה את רבי חיים מוסר השכל, ואת לקחה השתדל להנחיל גם לאחרים: כל אברך צריך "מחייב" שיכריחנו ללמוד. בלי "מחייב" בדמותה של משרה תורנית, עליו ליצור לעצמו מחייב שכזה, ואם לאו, חזקה על היצר שיעשה מלאכתו נאמנה להפריעו מתלמודו.

"ועשה לי מטעמים"

¹²³⁴⁵⁶⁷ תורת הקודשים של הגר"ש טנא אף סייעה בידו לפענח מקרא תמוה: "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי", כך מבקש יצחק אבינו את בנו עשו, והדברים מפליאים: מה לו לאבינו הקדוש ולאהבת המטעמים?

אכן, כך באר לו פעם בעל ה"ברכת-שלמה", לא היתה זו אכילת חולין. מדברי חז"ל שמביאם רש"י על אתר ("תולדות", חמישי, ד"ה "שני גדיי") אנו למדים כי אותו לילה ליל פסח היה לפיכך בקש לקים מצות אכילת חגיגה, וקרבן פסח. באכילת קודשים, יש כידוע הלכה של "למשחה-לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים". (זבחים צ"א ע"א. ועין שו"ת "חכם-צבי" סימן ס"ב, ש"למשחה" הוא חיוב גמור). הדגיש אפוא יצחק אבינו, את הצורך באכילת הקודשים כ"מטעמים אשר אהבתי!..."

"נכנס יין, יצא סוד"

ידוע היה הרב טנא מנעוריו כגדול בתורה, וכמי שאי אפשר "לתפוס" אותו כשנעלמו ממנו דברי התוספות באחת ממסכתות התלמוד: כך נבין את הרקע לאירוע שאירע בין השנים, שעליו שמעתי מזוויות שונות: מצדה של משפחת טנא שהדגישה את גדלות הנפש של המנוח, ומצדו של הרב קורנברג שסיפר על גדלותו בתורה של הגר"ש.

ביום הפורים נוהג היה רבי חיים לפקוד את רבו בהבאת משלוח מנות. (אגב: למרות קשריו המסועפים עם גדולי התורה, כמעט ואין בידינו צילומים שלו במחיצתם. תמונה בודדת היא תמונתו עם הרב טנא בפורים, כשהמשלוח בידו). כמנהגו מידי שנה עלה באחת השנים לבית הרב לקים את מצות היום.

אצל הרב טנא זצ"ל במשלוח מנות

הרב כבדו לשבת, וכאן אירע דבר מפתיע: בשנה זו הקדים את מצות ה"חייב לבסומי" למצות המשלוח.

1234567 ח"ח

נכנס יין – יצא סוד.

מה היה סודו? ישוב על מקומו פתח באמירת ה"מסילת ישרים", את המילים הקדושות הטעים והדגיש בניגון המוסר. והרב טנא משתאה. בעיניים נדהמות הביט במראה הנאדר בקודש. וקול האיש

הולך וגובר. בשפתיים דולקות ובקול חוצב, הוא תובע, מייסר, מתחנן, תוך שהוא חוזר על פה (!) על לשונו של החיבור הקדוש שתחילתו תורה וסופו תחיית המתים. פרק שלם צטט! אכן, גילה כאן היין סוד טמיר ונעלם, של פנימיות שאין דומה לה, של נפש רגישה למוסר ודורשת יראת שמים.

"הכוונה לתוספות בדף..."

תחילתו של סיפורנו יראה ומוסר, וסופו גדלות בתורה. משסיים את פרק ה"מסילת ישרים" פנה אליו הרב טנא בשאלה: "האם תוכל גם את הש"ס לצטט כך על פה?..."

במקום תשובה מגיב רבי חיים: "יש לי הוכחה מהתוספות בפסחים לחידוש של המהרי"ט..."

מהרהר הרב טנא קמעא ואומר: "הכוונה לתוספות בדף..."

"צורך גופו"

על הערכתו של ה"ברכת-שלמה" את המנוח נוכל ללמוד מן העובדה דלהלן: עם היוולד בנו ר' ישראל מאיר נ"י, שמח מיודענו לבשר על כך לרבו. שמחת השלום – זכר נערכה בבית משפחת קורנברג.

שתי סיבות מנעו באותה תקופה את השתתפותו של הרב טנא בשמחות: (א) התמדתו המופלגת. (ב) בערוב ימיו ייסרתו קשות מחלת הלב שפגעה בו,

חיים של תורה

רצג

וזההליכה קשתה עליו. עם זאת, שמחת תלמיד חכם – שמחת התורה היא, החליט אפוא הרב ליטול בה חלק, ויהי מה.

משסיים את סעודת השבת עטה הגאון את גלימתו, חבש את מגבעתו, ופנה לצאת את הבית. אולם... מכשול עמד בדרכו! הכתובת לא היתה ידועה לו. הכיצד יוכל לברר איה מקום השמחה, עתה, בליל שבת קודש? אפשרות אחת קיימת לכאורה, אולם זו קשורה בשאלה הלכתית – עיון במדריך הטלפונים. (כלי שמלאכתו לאיסור. "שמירת שבת כהלכתה", כ', י"ז) הרהר הרב מעט, ואחר כך הכריע – לפתוח ולעיין! היש צורך גופו גדול מלהשתתף בשמחת צורבא מרבנן, לשמוח ולשמח?

[מח"ס 1234567]

"הפרת תנאי"

רבי חיים הודיעו אף על מועד הברית. בלב ונפש חפצה הביע רבי שלמה את הסכמתו ליטול חלק בשמחה של מצוה, אולם תנאי התנה: אל יכבדנו אבי הבן בשום כיבוד שהוא!

בא ונטל חלק בשמחת הכנסת הבן בבריתו של אברהם אבינו. אולם כאן "הפר" הרב קורנברג את התנאי: למורת רוחו של הרב כבדו בברכת המזון...

"לא פירש יותר..."

הסתלקותו של רבי שלמה לחיי עד ציערה את רבי חיים קשות. תקופה ארוכה לא מצא נוחם לנפשו, שכן למרות מצבו הגופני הקשה של הגאון המשיך להגות בתורה כמימים ימימה, והקשר הרוחני בין השנים נמשך עד אחרית ימיו.

בשנה האחרונה לחייו של הרב טנא זכה העולם לאורו של אחרון ספריו: תשובותיו לחלק "חושן-משפט". מראשוני הזוכים בחיבור היה הרב קורנברג. ולא שחסר ספרים היה. אדרבה! דומה שהירושה הכמעט יחידה שהשאיר אחריו היה אוצר ספריו הגדוש. ברם, היא הנותנת. את כל הספרים שבאוצרו נטל על מנת להגות בהם, ונספח אפוא ה"ברכת שלמה" עליהם.

עובר ללקיחתו הגה רבי חיים בחיבור המפואר. את השגותיו והערותיו ערך והגישן בכתב למחבר. חביבים היו דבריו על הגאון, והחל בעריכת תשובה נגדית, כשהוא משיב בכתב במלחמתה של תורה. אך נראה שלא היה העולם זכאי לתורתו זו של רבי שלמה, נגזר עליה להישאר גנוזה בעלמא דאיתכסיא

עד יקיצו ורננו שוכני עפר. תוך כדי עריכת התשובה הורע מצבו של הרב, ועלתה נשמתו לגנזי מרומים.

משנתבקש לישיבה של מעלה בא המנוח לקים את מצות ניחום אבלים. משנכנס לבית רבו נטל לידידיו את ה"ברכת-שלמה", פתחו ועלעל בו. לצד מכתב השגותיו שלו ששמרו הגר"ש טנא בתוך כריכת הספר, מונחת היתה תשובתו הבלתי מוגמרת של אותו צדיק.

לא נותר לו אלא לקרוא עליו את שקראו תלמידי רש"י על הפירוש למסכת מכות שלא זכה להשלימו: "רבנו גופו טהור ויצאה נשמתו בטהרה, לא פירש יותר..."

אח"י 1234567

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org